

Демокрация или разпаг – това ли е въпросът?

**Интервю на Станислав Догов
с Юлия Владимирова
и Пламена Попова**

Заглавно изображение:

Кадр от срещата за откриването на
DiEM-Великобритания на 28 януари 2017 г.
в Лондон

Немалко са значимите национални и наднационални субекти, които не пестят сили за избавлението на Европа. У нас и най-върлите националисти, [1] и **най напредничавите гесни „демократи“** [2] се обявяват „За!“ Европа. В България лявото, от друга страна, е слабо, но европейското ляво е сред най-активните поборници за спасението на Европа от самата нея. Може би най-яркият и актуален такъв пример е DiEM25 – Democrasu in Europe Movement 2025 (Движение за демокрация в Европа 2025, а също и „ден“, „днес“, „момент“ на латински).

„Българският Google“ се оказва предельно лаконичен за тази организация. Движението – а също мрежа и платформа, – създадено около идеята за демократизация на тежко бюрократизирания и финансиализиран Европейски съюз и за политизация на унилия „Стар континент“ е сякаш в голяма степен непознато в България. Въпреки лица като Джулиян Асанж, Ноам Чомски, Янис Варуфакис, Славой Жижек и други световноизвестни академични и политически фигури, които са негови публични лица и двигатели, и въпреки смелия слоган „Европа ще се демократизира. Или ще се разпадне!“, и въпреки над 64 000-те си официални членове, все още много има да бъде казано и разгласено за явлението DiEM25 у нас. В dBERSIA се стараем да поправяме такива пропуски, а и визията на DiEM25 за Европа е твърде провокативна, за да я оставим встрани от фокуса на настоящия брой. Затова се зарадвах на готовността на Юлия Владимирова и Пламена Попова, които координират DiEM25 за България, да се срещнем и да поговорим за организацията, за Европа, за съществуващото и за възможното според едно паневропейско движение, борещо се за демокрация в едни все по-изоставящи демокрацията времена.

Запознавайки се по-подробно с DiEM25, упорито ме преследваше мисълта, че, когато те говорят за „разпад“ и често за авторитаризъм, всъщност предупреждават за приближаването на заплата, много подобна на процесите, които в периода между двете световни войни довеждат до някои от най-големите трагедии в човешката история. **Ако можем да се абстрахираме от особеностите на една цялостно военизирана политика и травмите от Първата световна**

война, то икономическата криза, загубата на доверие в либералния ред и възходът на консервативните и фашистки тенденции са белези на европейската ситуация и през трийсетте години на миналия век, и сега. „Продуктивна ли е тази аналогия?“ „Интересен паралел и да, има връзка,“ каза Юлия. „В момента почти не се виждат партии, които да не адаптират дори и либералните си послания към политическата рамка на крайната десница. Ето пресен случай – представител на Християнсоциалния съюз наскоро каза, че на Германия ѝ е нужна нова консервативна революция, защото германците са десни и консервативни хора; че немските бюргери се нуждаят от нови консервативни правила и че те трябва да се надигнат за бъдещето на Европа и т.н. DiEM25 казва именно да не чакаме да дойде тази революция, за да започнем после отново отначало. Сигнали сме дотук, има много проблеми, но е по-добре да се промени инфраструктурата.“

„Като говорим за опита да се избегне нова консервативна революция, няма ли противоречие, че DiEM25 борава с някаква идея за Европа като за нещо идеално и по природа демократично, сега разваляно от едни лоши сили. Такава идея не подтиква ли сама по себе си към консерватизъм?“ Юлия не е на това мнение: „Движението е паневропейско и DiEM25 говори за обща европейска конституция. Харесва ми, че като такова то се обръща към гражданите на Европа не като към сърби, българи, унгарци и т.н., а като към европейци. Кое то означава, че те искат равни права за всички европейци, вместо тези от Източна Европа да живеят по един начин, а тези в Брюксел – по друг. За мен по-важно е, че визията на движението отива отвъд националните държави.“

DiEM25 споделят известния аргумент, че ЕС е икономически съюз, който трябва да стане истински политически, ако търси надежда за себе си. Много изследователи са на мнение, че Съюзът е нелегитимен в основата си, като тези гласове се чува особено отчетливо във връзка с трагично завършилия референдум за дълговата криза в Гърция. Тогава Франко Берарди (Бифо) например призоваваше: **„Да заличим името на Европа от нашите умове и сърца“**. [3] Така че нямаше как да не отправя провокацията: **„DiEM25 цели да**

поправи нещо поправимо или да съживи нещо неживо?“ Юлия не се поколеба: „Идеята на DiEM25 е точно поправка и реконструкция на нещата, които в момента е ясно, че не функционират – еврозоната, фискалната политика, това, че страните задлъжняват все повече, докато хората стават все по-бедни и неравенството се изостря. Това е всъщност по Маркс – капиталистите са гробокопачите на капитализма, а ние се борим за спасяването на капитализма от самия него. Защото, ако капитализмът не стане във вида си от шейсетте години по време на социалдемокрацията...“, „Или поне не се появят отново комунисти, които да действат в реформистки режим,“ прекъснах я. „...Това ще е краят на света,“ довърши Юлия.

Докато се запознавах подробно с различни документи и комуникационни продукти на движението, ми направи впечатление, че DiEM25 има много партизански подход – противопоставя „Ние, гражданите“ на „Те, елитите“. Аз лично смятам, че това е най-малкото съвсем легитимен начин за правене на политика. Но от друга страна нямаше как и да не запитам събеседничките ми **„дали няма опасност DiEM25 да бъдат наречени популисти и да не бъдат допуснати изобщо до обсъждания на официално ниво?“** „Според Арал Балкан,“ намеси се Пламена, „проблемът е не толкова, че DiEM25 е движение на популисти, а напротив, че вътре самото движение е много елитарно. Балкан казва, че има голямо разминаване между това, което казват и това, което правят, че липсва възможност

хората да дагат своето становище.“ Аз се запознах с **финалната критика на Арал Балкан**, след като той напуска Координационния комитет на DiEM25 и движението изобщо през декември миналата година. [4] Като активист за дигитални права и изобщо компетентен в технологичната сфера Балкан усилено се застъпва за сегмента на Progressive Agenda for Europe (Прогресивна програма за Европа – базовата програма на DiEM25) – „Интернет на хората“. И успява да го прокара, но остава разочарован от недостатъчната прозрачност и невинаги действително демократичните процедури вътре в DiEM25. „Той нарича движението,“ продължи Пламена, „клуб от 60 000 души на Варуфакис.“

Реших да отвърна с искреност: **„А може ли реално да се говори за DiEM25, без да се говори за Варуфакис?“** „Мисля, че не,“ призна Пламена. „Идеята за DiEM25 дълго време можеше да се гледа като нещо, което се е зародило от момента на гръцката дългова криза, но сега вече може да се гледа и като нещо, което просто е събрало силата му и после отзвучава.“ Юлия е още по-искрена: „Известно време аз самата гледах по-скептично на това движение. То все пак беше създадено вече от две години, а не се разви.“ Но продължава оптимистично – и с основание! „В крайна сметка това се промени през последните няколко месеца, когато DiEM25 чрез общо гласуване на Спонтанните колективи (така се наричат мрежите от хора, които подкрепят движението, независимо дали фактически са членове и са подписали манифеста) одобри и сега предлага нова европейска програма. Това е т.нар. European New Deal (Нов европейски договор). [5] Договорът надгражда базовата програма на DiEM25 и предвижда една истински социална Европа, в която банките търпят по-сериозни регулации, натрупаните богатства се инвестират обратно в публичния сектор, а демократичното взимане на решения намира място и в макроикономическото управление, и на общностно ниво. Договорът се застъпва още и за практически стъпки за стабилизиране на местните и националните икономики, т.е. за преодоляване на разломите между страни с дефицит и излишък, за ребалансиране на Еврозоната и за постигане на по-добра координация между Еврозоната и останалите икономики, които географски са в Европа

Янис Варуфакис пред френските „Ноци накрак“ / „Будна нощ“ (Nuit Deboit)]

(Великобритания, Сърбия, Швейцария, Норвегия, Турция, Исландия). Тези стъпки според Янис Варуфакис могат да се предприемат с наличните институционални споразумения.

Особено след като се запознах подробно с Новия европейски договор, се затвърди увереността ми, че все пак DiEM25 се опитва да говори на левите хора или поне на прогресивните сили в Европа. Но, ако сме реалисти и погледнем средносрочно, предизвикателството е огромно. В момента е трудно да си представим, че левицата би спечелила национални избори в някоя от страните-членки – особено след тъжната метаморфоза на Сириза. Виждаме перипетиите на Подемос, които и без това едва се разбират с управляващото мнозинство, особено във връзка с борбите на Каталуния. А за България и фактическото ѝ лишаване от леви партии да не говорим... Може би единственото изключение е Португалия (сегашното им правителство е социалистическо, основано чрез коалиция между всички леви сили), докато новият Лейбър на Джеръми Корбин е все още само надежда. **„Както нещата с партийната политика стоят на национално ниво, какъв е шансът за прогресивни политики в европейски мащаб?“** Според Юлия „точно заради тази криза на левите партии DiEM25 не правят стъпката да стане партия, а остават движение

и работят чрез тази общеевропейска програма, картографирайки доколко и какви хора ще се обединят около нея.“

Нямаше как да споря с такава разумна тактика. Нямаше обаче и как да пропусна да попитам събеседниците ми за една важна, „по-българска“ перспектива. Изглежда ми, че имаше нещо парадоксално в онзи ден, в който се състоя откриването на Европредседателството и паралелно с това имаше девет протеста, от които поне един доста голям. За мен те бяха израз на отчаяние от това, че собственото ни правителство ни игнорира и не се вълнува от нас. **„Откъде тази надежда, че галечното квазиправителство ще започне да се интересува от проблемите ни, ако направим това и това? Какво бихте казали на протестиращите българи от позицията на DiEM25 в този смисъл?“** Според Юлия „наистина има символно значение това, че девет протеста се случиха в точно този ден. Но самите европейски политици не се различават много от това, което се случва тук. Аз съм много против тези хора, тези чиновници да се мислят като авторитети, и ми е много интересно как журналисти, които уважавам, се кланят раболепно пред тях. Не смятам, че те са много по-различни от хората, които ни управляват на национално ниво. Да не забравяме, че европейската власт се бореше да приеме TTIP – договор, който убива демокрацията!“

Реших да завърша класически в духа на въпроса за бъдещите творчески планове: **„Какво може да се очаква от DiEM25 в скоро време?“** „Това, върху което сега работим,“ сподели Юлия, „е да дадем повече яснота на хората от DiEM25 в Западна Европа за това какво се случва в Източна. Например аз писах материал за условията на работниците. Отделно, надяваме се скоро да организираме информационно събитие, на което да представим нашия манифест и Новия европейски договор, за да могат повече хора да се присъединят. „А на европейско ниво,“ допълни Пламена, „има опит да се въведе цялата организация в единна платформа, на която членовете да могат да си общуват по-близко един с друг.“ Кое то вероятно, помислих си, има общо с работата и критиката на Арал Балкан, и казва нещо за полезността на критиката изобщо.

На път за вкъщи ми дойде на ум, че в призива за демокрация или разпаг сякаш ехти категоричната диагноза на Роза Люксембург, направена в разгара на Първата световна война: „Буржоазното общество е на кръстопът – или преход към социализъм, или връщане към варварството.“ [6] Съвременната ситуация обаче изглежда поставя за някои дилемата по друг начин, който съвсем не касае само избора на думи. Бъдещето на DiEM25 ще покаже дали да очакваме повече резултати от този друг начин или ще се наложи да се върнем към завета на Роза.*

Юлия Владимирова е бакалавър по Културология и магистър по Изкуства и съвременност (XX-XXI в.). Работила в БНР като репортер и водещ на културни и политически предавания, специализирала в радиостанции в Берлин, работи в а-спресто и публикува в различни медии. В DiEM25 е от края на 2016 г. Интересува се от леви хоризонти, кино и независима музика.

Пламена Попова е завършила право в СУ и е юрист, който задълбава в цифровите права и цифровата свобода. Специализирала е в Колумбийския университет в Ню Йорк и преподава Интелектуална собственост в Унибит. В DiEM25 е от края на 2016 г.

Библиография ↘

*Роза Люксембург и Карл Либкнехт са убити след тежки мъчения през 1919 г. по заповед на немските социалдемократи.